

Egykoron zászlóshajót építettek Bábolnán

Interjú **Hámori Sándorral**, az idén **30 éves** születésnapját ünneplő Primag Kft. alapítójával. A cikk a fotóra kattintva, a folyóirat **[6.-8. oldalán](#)** olvasható.

"1988. április 29. ünnepnap volt a magyar vetőmagágazat történetében. Ezen a tavaszi napon adták át a korszak legmodernebb vetőmagüzemét Bábolnán. A '80-as években egymilliárd forintból felépített üzem sikeres megvalósulásán a kezdetektől fogva közreműködött Hámori Sándor, akinek vezetésével az indulást követően rendkívül komoly szakmai munka folyt. A rendszerváltás után a szakember aztán újabb „építkezésbe” kezdett: megalapította saját vállalkozását, a Primag Kft.-t. Hámori Sándorral pályafutásának legfontosabb állomásait elevenítettük fel interjúnkban.

• **Milyen indíttatásból került mezőgazdasági pályára?** – Cegléden születtem, ott végeztem az iskoláimat egészen az érettségig. Már gyermekkoromban nagyon szerettem az állatokat és érdekelték azok a növények is, amelyekkel az állatokat etették. A nagybátyám, Réti János is ezzel foglalkozott. Ő igazi szaktekintély, példakép számomra. Már 90 éves elmúlt, de most is nagyon szoros a kapcsolatunk. A gimnázium vége felé, a pályaválasztáskor eleinte tanárnak készültem. Mivel az osztálytársaim fele pedagógusnak jelentkezett, az osztályfőnököm a biológiai érdeklődésemre hivatkozva inkább az agrárpályát javasolta. 1962-ben felvettek a Gödöllői Agrártudományi Egyetemre, ahol általános agrármérnök lettem. Erős szakmai alapokat adott az

intézmény, ez nagyon sokat segített később a munkahelyeimen.

• **Hogyan emlékszik vissza a pályakezdésére? Milyen feladatokkal bízták meg?** - Az egyetem alatt minden nyáron egy hónapot Martonvásáron, az MTA Kutatóintézet Kísérleti Gazdaságában dolgoztam, így evidens volt számomra, hogy később itt szeretnék dolgozni. A diploma megszerzését követően 1966-ban gyakornoki álláshoz jutottam Martonvásáron. Az első évben a gazdaság minden ágazatát megismerhettem. Ezt követően nagy örömmel az állattenyésztésben kínálkozott lehetőség, immár főállásban 3 évre a sertés törzstenyésztés irányítója lettem. Időközben takarmány-gazdálkodási szakmérnöki oklevelet is szereztem. Mivel Martonvásáron minden a búza és kukorica vetőmagról szólt, így én is a hatása alá kerültem, beszipantott ez a terület és 1970-ben váltottam. Hálás vagyok, hogy kiváló szakmai ismeretekkel bíró kutatókkal, kollégákkal dolgozhattam és nagy tapasztalatra tettem szert a szántóföldi vetőmag-előállítás, üzemi feldolgozás és az értékesítés összes fontos mozzanatában. Megemlíteném Réti János, dr. Balla László, Molnár Ferenc, Salamon Ferenc, Apjok Ferenc és dr. Szundy Tamás nevét, akiknek sokat köszönhetek. A magyar vetőmag egyik meghatározó korszaka ez. Óriási belföldi és külföldi igény volt az általunk előállított minőségi vetőmagokra. Aztán megérkezett a felkérés Bábolnáról az IKR Közös Vállalattól, ahol egy új, modern, XXI. századi vetőmagüzem létesítését tervezték.

• **1983-ban került Martonvásárról az IKR Közös Vállalathoz. Milyen volt az indulás?** - A hibridüzemek közül Martonvásáron épült fel az első, 30 évvel később a bábolnai a 18. volt a sorban. Ebből is látszik, hogy komoly tapasztalatok gyűltek össze az országban egy-egy üzem felépítéséről, működtetéséről. A beruházás megvalósításában a Pioneer cég tapasztalatát is felhasználva az előkészítés 1984 novembere és 1986 márciusa között mintegy 17 hónapot vett igénybe. A kivitelezési munkálatok 16 hónap alatt készültek el, amely abban az időben csúcsteljesítménynek számított egy csaknem egymilliárdos beruházás esetében.

• **Ez mai szemmel nézve is hatalmas beruházásnak számít.** - A bábolnai üzem egy rendkívül komoly fejlesztés volt akkor, az itt elkészült üzem az egész szakmát inspirálta. Számomra is hihetetlen, hogy ilyen csodálatos beruházáson dolgozhattam. Az építés fővállalkozója az osztrák Universale Bau cég volt, a technológia szállítására az osztrák Heid cég kapott megbízást. A megvalósítást, az összességében 56 hazai és külföldi cég munkájának összehangolását 5 IKR dolgozó irányította. A vetőmagüzem az IKR egyik főmérnökségeként működött, amelynek vezetése rám tartozott. A feladathoz sikerült egy lelkes fiatalokból - Jókovi Mária, Gellér Pál, Kálazy Endre, Kiss Károly, Takács Géza - álló vezetői csapatot toboroznom. Az üzemet 50 százalékos kapacitású próbaüzemmel indítottuk el. Az 1987-es termesztési évben leszerződött 2600 hektár termésének feldolgozásával, a sikeres próbaüzemet követően, termelésre kész állapotban 1988. április 29-én ünnepélyes keretek között adtuk át.

• **Milyen tervekkel vágtak bele a munkába, melyek voltak a prioritások?** - Az üzem az átadását követő évtől már teljes kapacitással működött: mintegy 5000 hektár termésének, azaz 25 ezer tonna nyers [csöves vetőmag](#) szárítására, kondicionálására képes üzemeltetést kellett megvalósítani, amelyből 10 ezer tonna fémezett vetőmagot készítettünk. Az üzem kötelekébe 55 munkatársam tartozott és mintegy 120 ember időszakosan kapcsolódott be a munkába.

• **Milyen nehézségekkel kellett szembenézni?** - A fenti mennyiség szántóföldi megtermelését 50-80 IKR taggazdaság közreműködésével, komoly nehézségeket is felvállalva tudtuk megoldani az akkori logisztikai lehetőségek mellett. Ám a kemény munka eredményeként 1990-ben OMÉK-nagydíjat kaptunk. Amit még ennél is többre tartok, hogy a vevők visszajöttek hozzánk a bábolnai vetőmagot keresve.

• **Kik segítették a beruházást?** - Tekintve, hogy a Bábolnai Mezőgazdasági Kombinát az akkori mezőgazdaságunk „zászlóshajója” volt, így minden nehézséget meg tudtunk oldani, minden lehetséges támogatást megkapott anyagi, szakmai és erkölcsi értelemben. A beruházást szakmai támogatásukkal többen segítették a MÉM, az ÁGKER Kft., az OMMI, a Vetőmag Vállalat, valamint a Nemesítő Intézetek szakemberei. Az üzem az akkori viszonyok között hazánkban a legmodernebb

volt, és a jó minőségű termékeivel mind a keleti országok – Szovjetunió, NDK, Csehszlovákia, Jugoszlávia – piacain, mind a nyugati piacokon is kedvelt volt hazánkon kívül.

• **Milyen lehetőséget teremtett a vetőmagüzem?** – Ez az üzem biztosította az IKR taggazdaságok számára a kiváló minőségű vetőmag ellátását és egyúttal ösztönözte a magyar hibridkukorica vetőmag fejlődését. Bábolna hangulata domináns volt a magyar mezőgazdaság azon időszakban. Belső konkurenciát értelemszerűen teremthetett a belépése a termelésbe, de ebből különösebb probléma nem keletkezett.

• **A rendszerváltás után röviddel saját vállalkozást alapított, hogy élte meg ezt az időszakot?** – 1991-ben alapítottam több szakemberrel közösen, a rendszerváltás lehetőségét kihasználva, az üzemi munkánk mellett egy vetőmagforgalmazó céget, PRIMAG Kft. néven. A rendszerváltás nemcsak lehetőséget, hanem rengeteg buktatót is jelentett. A privatizáció részben negatív előszele Bábolnát is elérte, ezért 1993-ban elhatároztam, hogy önállósítom a vállalkozást.

• **Milyen szakmai kihívást jelentett a '90-es évek eleji piactudás?** – A sikerhez komoly biztosítékot jelentett az addigi 20 éves tapasztalat, valamint a széleskörű országos szakmai ismertség. A legnagyobb kihívást számomra a szerződéses fegyelem jelentős fellazulása jelentette, ami a vállalkozások részére nagy kockázattal járt. A jelmondatunk volt: korrektség minden körülmények között. Minden partnerünkkel ennek szellemiségében igyekszünk eljárni mind a mai napig. Az elmúlt 30 évben sok minden változott, hiszen a Primag Kft. életének első felében termelőtevékenységet is folytattunk, most már teljes egészében [szolgáltató tevékenységet](#) végzünk.

• **Cégükben tíz éve lánya, Katalin vette át az irányítást. Kérem, meséljen erről is.** – Lányom a gimnázium elvégzése után egy évig Franciaországban tanult egy élelmiszeripari főiskolán, majd ezt követően a Mosonmagyaróvári Agrártudományi Egyetemen végzett általános agrármérnökként és a Budapesti Gazdasági Egyetemen közgazdász szakmérnökként. Egy nemzetközi vállalatnál kezdte a pályafutását, majd a családalapítással egyidőben úgy döntöttünk, hogy megpróbáljuk a közös munkát, hiszen az általa is elképzelt családi élet és a munka egyensúlya nőként, három kisgyermek mellett egy agrár-multinacionális cégnél nehezen lett volna összeegyeztethető. Hazaköltöztek Győrbe és adtuk magunknak fél évet, hogy megnézzük, működik-e így a cég vezetése. A 2000-es évek elejétől együtt dolgoztunk, majd 2011-től már az ő vezetése alatt működik a vállalkozásunk. Azóta is eltelt több mint 10 év, szóval büszke vagyok rá, hogy nálunk már megvalósult a generációváltás. Hirtelen, rövid idő alatt kellett átvennie a cég teljes irányítását. Át kellett gondolnia, hogy az a stratégia, ahogy addig dolgoztunk, összeegyeztethető-e a családi életével, és hamar rájött, hogy nem. Ezért elindult egy másik úton, szakított a régi hagyományokkal és két év alatt csaknem teljes egészében átvezette a céget az online világába. Abszolút direkt kapcsolatra törekszik a mezőgazdasági termelőkkel és a feldolgozó üzemekkel. A lányom beleszületett a vetőmagok és alapanyagok világába, mert gyerekkora óta ezzel foglalkozik a család. Ezt a generációs örökséget kellett átültetnie olyan szintre, egy olyan működési mechanizmusba, hogy össze tudja egyeztetni a magánéletével, úgy, hogy a cég is eredményesen tudjon működni. Elindult egy, a korábbtól teljesen eltérő irányba, mely folyamatos tanulással jár. Új termékek, új technológiák jelennek meg, amiket folyamatosan követni kell és beépíteni a folyamatokba.

• **Milyen kihívások elé néz a szegmens Ön szerint?** – Mivel a mezőgazdaság egy folyamatosan fejlődő és változó szektor, ebben boldogulni, alkalmazkodni, megtalálni a területet, ahol sikeresek lehetünk, igen nagy feladat. A másik jelentős kihívás a generációváltás. Szerencsére a fiatal generációnak már nem idegen a sok online megoldás. Ha a partner ugyanígy nyitott az újdonságokra, akkor nagyon jól tudunk együtt dolgozni. Számunkra nagyon fontos, hogy az új vezetés is megismerjen minket és akarjon továbbra is velünk együtt dolgozni. A beszállítói-termelői körnél természetesen pontosan ugyanezekkel a kihívásokkal nézünk szembe nap, mint nap.

• **Hol helyezné el vállalkozását a magyar vetőmagpiac képzeletbeli térképén?** – Cégünk a Magyarországon előállított és/vagy forgalomba hozott vetőmagok teljes palettáját kínálja a termelőknek a nagy kultúráktól kezdve az aprómagokon, takarmánynövényeken,

zöldségvetőmagokon át, országos logisztikával, mindent kiszállítva. Emellett természetesen tápanyagokkal is foglalkozunk, különös fókuszba helyezbe a szerves tápanyagokat, biostimulátorokat is. A biotermelést folytató gazdaságok felé külön figyelemmel fordulunk. Mindemellett big-bag zsákok és pp zsákok értékesítése is jelentős százalékot képvisel már. - Egy dinamikus működő online felületen egyszerűen, kényelmesen, gyorsan tudnak a termelők velünk kommunikálni és igyekszünk a lehető legegyszerűbb beszerzési folyamaton keresztül eljuttatni az árut a termelőtől a termelőig. Katalin másfajta szemléletet hozott a cégbe: mi korán léptünk az online térbe, ma webshopunkon keresztül, kizárólag interneten dolgozunk, a szállítás 72 órán belül megvalósulhat. Ennek előnyeit sokan csak most, egy ilyen válsághelyzetben kezdik el felismerni.

• **A koronavírus miként szólt bele a működésükbe?** - Mi tudatosan léptünk az online térbe, nekünk a személyes találkozások elmaradása nem okozott fennakadást. A szektorban működő sok vállalkozás csak most ismerte fel, hogy bizony alkalmazkodniuk kell. Most, más lehetőség nem lévén egyre többen élnek az online megoldásokkal és térnek át a papíralapú dokumentációról az elektronikusra.

• **Mire a legbüszkébb pályafutása során?** - Elsőként arra, hogy irányításom alatt mindenkivel sikerült megszerettetnem ezt a szakmát. Természetesen büszke vagyok a bábolnai üzem létrehozására, az OMÉK nagydíjunkra, a Kisalföldi Presztízis-díjra, a Dekalbéletműdíjra, a Primag Kft. megalapítására, melynek idén már a 30. évfordulóját ünnepelhetjük. Emellett van egy muzeális szódásüveg gyűjteményem és aktívan részt veszek Győr jótékonyági életében is. Szerencsésnek érzem az eddigi életemet és hálás vagyok a családomnak, hét csodás unokámnak, akik közül - bízom benne, hogy - valamelyikük folytatni fogja az általam elkezdett munkát. Erre minden esély megvan, hiszen az egyikük már az iskolában arra a kérdésre, hogy „mi leszel, ha nagy leszel?” azt felelte, hogy „Primagos”!

Szellő Gábor VSZT 2021/01

PRIMAG
— 1991 —